אמנה בדבר זכויות הילד

נעשתה ביום 20 בנובמבר, 1989 ישראל חתמה ביום 3 ביולי, 1990 ישראל אשררה ביום 4 באוגוסט, 1991 פורסמה בכתבי אמנה 1038

מבוא

המדינות החברות באמנה זו:

בסוברן כי בהתאם לעקרונות המוצהרים במגילת האמות המאוחדות, הכרה בכבודם ובזכויותיהם השוות והבלתי-ניתנות-לעירעור של כל בני משפחת אנוש הנה היסוד לחופש, לצדק ולשלום בעולם.

בשימן אל לבן כי עמי האומות המאוחדות אישרו במגילת הארגון מחודש את אמנותם בזכויות אנוש הבסיסיות ובכבוד האדם וערכו, והחליטו לפעול למען קידמה סוציאלית ושיפר רמת החיים תוך חופש גדול יותר,

בהכירן כי האומות המאוחדות, בהצהרה האוניברסלית בדבר זכויות האדם ובאמנות בינלאומיות על זכויות האדם הצהירו והסכימו שכל אחד זכאי לכל הזכויות המובעות בהן, ללא הבדל מכל סוג שהוא, כגון גזע, צבע, מין, שפה, דת השקפה פוליטית או אחרת, מוצא לאומי אות חברתי, רכוש, לידה, או מעמד.

בהזכירן כי בהצהרה האוניברסלית בדבר זכויות האדם הצהירו האומות המאוחדות כי הילדות זכאית לתשומת לב ולסיוע מיוחדים.

בהיותן משוכנעות כי המשפחה, כקבוצת יסוד לחברה ובסביבה טבעית להתפתחותם ורווחתם של כל בנה, ובפרט הילדים, מן ההכרח כי יובטחו לה הבטחה וסיוע, ככל הנדרש, באופן שתוכל לשאת במלוא אחריותה בתוך הקהילה.

בהכירן כי הילד, לשם פיתוח אישיותו המלא וההרמוני, מן הראוי כי יגדל בסביבה משפחתית, באוירה של אושר, הבנה ואהבה,

בסוברן כי הילד ראוי להכנה מלאה לקראת חיים עצמאיים בחברה, ולחינוך ברוח האידיאלים המובעים במגילת האו״ם ובמיוחד ברוח השלום, הכבוד, הסובלנות, החופש, השוויון והסולידריות,

בהטמיען כי הצורך להקדיש לילד תשומת לב מיוחדת קובע בהצהרת ג`נווה בדבר זכויות הילד משנת 1924, ובהצהרה בדבר זכויות הילד שאומצה על-ידי העצרת הכללית ב20- בנובמבר 1959, והוכר בהצהרה האוניברסלית בדבר זכויות האדם, באמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות (במיוחד בסעיפים 23, 24) באמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, סוציאליות ותרבותיות (במיוחד בסעיף 10), וכן בחוקי יסוד של סוכנויות מיוחדות וארגונים בינלאומיים העוסקים ברווחת הילד, ובמסכיהם הנוגעים בדבר,

בהזכירן כי ״בשל אי-בגרותו הפיזית והנפשית, זקוק הילד לביטחונות והשגחה מיוחדים, לרבות הגנה משפטית נאותה בטרם לידה ולאחריה״, כפי שצוין בהצהרה בדבר זכויות הילד,

בהזכירן את הוראות ההצהרה בדבר ע קרונות חברתיים ומשפטיים בנוגע להגנה על ילדים ורווחתם, תוך התייחסות מיוחדת לסידור באומנה ואימוץ במישור הלאומי והבינלאומי, כללי האו״ם הבסיסיים לניהול בתי המשפט לנוער (כללי בייג`ין), וההצהרה בדבר הגנה על נשים וילדים בשעת משבר ומאבק מזוין.

בהכירן כי בכל מדינות העולם ישנם ילדים החיים בתנאים קשים במיוחד, וכי ילדים כאלה זקוקים ליחס מיוחד,

בשימן אל לבן את חשיבות המסורות וערכי התרבות של כל עם באשר להגנת הילד והתפתחותו ההרמונית,

בהכירן את חשיבותו של שיתוף-פעולה בינלאומי לשיפור תנאי החיים של ילדים בכל ארץ ובארצות מתפתחות בפרט,

הסכימו להלן:

חלק 1

סעיף 1 לצרכי אמנה זו, ילד פירושו כל יצור אנוש מתחת לגיל שמונה-עשרה, בלתי אם נקבע גיל הבגרות קודם לכן על פי הדין החל על הילד.

סעיף 2 (1) המדינות החברות יכבדו ויבטיחו את הזכויות המפורטות באמנה זו לכל ילד שבתחום שיפוטם, ללא הפליה משום סוג שהוא, ללא קשר עם גזע, צבע, מין, שפה, דת, השקפה פוליטית או אחרת, מוצא לאומי, אתני, או חברתי, רכוש, נכות, לידה או מעמד אחר, בין אם של הילד, ובין אם של הוריו או אפוטרופסו החוקי. (2) המדינות החברות ינקטו בכל האמצעים המתאימים להבטיח כי הילד מוגן מפני כל צורה של הפליה או ענישה על-יסוד מעמדם, פעילויותיהם, השקפותיהם, או אמונותיהם של הורי הילד, אפוטרופסיו החוקיים, או בני משפחתו.

סעיף 3 (1) בכל הפעולות הנוגעות לילדים, בין אם ננקטות בידי מוסדות רווחה סוציאלית ציבורית או פרטיים ובין ביד בתי משפט, רשויות מינהל או גופים תחיקתיים, תהא טובת הילד שיקול ראשון במעלה. (2) המדינות החברות מקבלות על עצמן להבטיח לילד הגנה וטיפול ככל שיידרש לטובתו, תוך התייחסות לזכויות וחובות הוריו, אפוטרופסים חוקיים או אישיים אחרים האחראיים משפטית לו או לה, ולשם כך נקטו צעדים מתאימים, תחיקתיים או מינהליים.
(3) המדינות החברות יבטיחו כי מוסדות ושירותים האחרים לטיפול או הגנה על ילדים, וכיוצא באלה מיתקנים, יעמדו בתקנים הנקבעים בידי הרשויות המוסמכות, בפרט בתחום הבטיחות, מספר עובדיהם ובשירותם, והפיקוח הנאות.

סעיף 4 המדינות החברות ינקטו צעדים נאותים, תחיקתיים, מינהליים או אחרים, למימוש הזכויות המוכרות באמנה זו, באשר לזכויות כלכליות, סוציאליות ותרבותיות, ינקטו המדינות החברות אמצעים כאמור, עד מירב המדינה הניתנת על-פי המשאבים שברשותם ומקום שדרוש, במסגרת שיתוף הפעולה הבינלאומי.

סעיף 5 המדינות החברות יכבדו את אחריותם. זכויותיהם וחובותיהם של הורים, או, מקום שניתן ליישום, של בני המשפחה המורחבת או הקהילה, כנהוג על-פי המסורת המקומית, של אפוטרופסים חוקיים או של אישים אחרים האחראיים משפטית לילד, על-מנת לספק, באופן המתאים לצרכי הילד המתפתח, הכוונה והדרכה נאותות בהפעלת הזכויות המוכרות באמנה זו.

סעיף 6 (1) המדינות החברות מכירות בזכותו הטבעית של כל ילד לחיים. (2) המדינות החברות יבטיחו עד מירב המידה האפשרית את הישרדות הילד והתפתחותו.

סעיף 7 (1) הילד יירשם תיכף לאחר לידתו, ותהיה לו מלידתו הזכות להיקרא בשם, הזכות לקבל אזרחות, וככל האפשר הזכות להכיר את הוריו ולהיות מטופל על-ידם. (2) המדינות החברות יבטיחו את מימוש זכויות אל, בהתאם לדיניהם הלאומיים והתחייבויותיהם על-פי המסמכים הבינלאומיים הנוגעים בדבר בתחום זה, ובמיוחד כאשר בהעדרן יהיה הילד חסר אזרחות.

סעיף 8 (1) המדינות החברות מקבלות על עצמן לכבד את זכותו של הילד לשמור על זהותו, לרבות אזרחות, שם וקשרי משפחה כמוכר בחוק, וזאת ללא התערבות שלא כדין. (2) מקום שנשללו מילד כמה ממרכיבי זהותו או כולם, יספקו המדינות החברות סיוע והגנה נאותים, במטרה לכונן מחדש את זהותו בהקדם.

סעיף 9 (1) המדינות החברות יבטיחו כי ילד לא יופרד מהוריו בניגוד לרצונם, אלא רק כאשר קובעות רשויות מוסמכות, הכפופות לביקורת משפטית, בהתאם לדינים ונהלים הנוגעים לעניין, כי פירוד כאמור נדרש לטובת הילד. קביעה כאמור יכול שתידרש במקרה מסוים, כגון מקרה של התעללות או הזנחת הילד על-ידי הוריו, או כאשר חיים ההורים בנפרד ונדרשת החלטה באשר למקום מגורי הילד. (2) בהליכים שעל פי ס״ק 1 לסעיף זה, תינתן לצדדים הנוגעים בדבר הזמנות להשתתף בהליכים ולתת פומבי להשקפותיהם. (3) מדינות חברות יכבדו את זכות הילד המופרד מהורה אחד או משניהם לשמור על יחסים אישיים ומגע ישיר עם שני ההורים על בסיד סדיר, זולת אם מנוגש הדבר לאינטרסים של הילד. (4) מקום שפירוד כאמור נובע מפעולה יזומה על-ידי מדינה חברה, כגון מעצר, מאסר, הגליה, גירוש או מוות (לרבות מוות הנגרם מסיבה כלשהי בעוד מצוי האדם במשמורת המדינה) של אחד או שני הורי הילד, תספק מדינה חברה זו, על-בי בקשה, להורים, לילד, או במקרה מתאים, לבן משפחה אחר, מידע חיוני על מקום המצאות בן(י) המשפחה הנעדר(ים), זולת אם עלול המידה להזיק לרווחת הילד, עוד יבטיחו המדינות החברות כי הגשת הבקשה כאמור לא תגרור תוצאות שליליות לאדם או לאנשים הנוגעים בדבר.

סעיף 10 (1) בהתאם למחויבותן של מדינות חברות על-פי סעיף 9, ס״ק 1, תטופל בקשתו של ילד או של הוריו להיכנס למדינה וחברה או לצאת ממנה לשם איחוד משפחה בידי מדינות חברות בצורה חיובית, אנושית ומזורזת. נוסף על כך יבטיחו המדינות החברות כי הגשת בקשה כאמור לא תהיה כרוכה בתוצאות שליליות עבור המבקשים ובני משפחתם. (2) ילד אשר הוריו מתגוררים במדינות שונות תהא לו הזכות לקיים על בסיס סדיר, בלתי אם בנסיבות יוצאות מהכלל, קשרים אישיים ומגעים ישירים עם שני הוריו גם יחד. למטרה זו ובהתאם למחויבותן של המדינות החברות לפי סעיף 9, ס״ק ק, יכבדו המדינות החברות את זכותו של הילד ושל הוריו לצאת מכל ארץ שהיא, לרבות הארץ שלהם. ולהיכנס לארץ שלהם. הזכות לצאת מארץ כלשהי תהיה כפופה רק למגבלות הנקבעות בחוק והנחוצות לשמירה על בטחון לאומי, סדר ציבורי (תקנת הציבור), בריאות או מוסר ציבוריים, או זכויות וחירויות הזולת, והעולות בקנה אחד עם זכויות אחרות המוכרות באמנה זו.

סעיף 11 (1) המדינות החברות ינקטו צעדים כנגד העברה בלתי-חוקית של ילדים מחו״ל, או אי-החזרתם שלם. (2) למטרה זו יקדמו המדינות החברות כריתת הסכמים דו-צדדיים, או הצטרפות להסכמים קיימים.

סעיף 12 (1) מדינות חברות יבטיחו לילד המסוגל לחוות דעה משלו את הזכות להביע דעה כזו בחופשיות בכל עניין הנוגע לו, תוך מתן משקל ראוי לדעותיו, בהתאם לגילו ולמידת בגרותו של הילד. (2) למטרה זו תינתן לילד הזדמנות להישמע בכל הליך שיפוטי או מינהלי הנוגע לו במישרין או בעקיפין, באמצעות נציג או גוף מתאים, בצורה המתאימה לסדרי הדין שבדין הלאומי.

סעיף 13 (1) לילד תהא הזכות לחופש ביטוי: זכות זו תכלול את החופש לבקש, לקבל, ולמסור מידע ורעיונו מכל סוג שהוא ללא התחשבות בגבולות, בעל-פה, בכתב או בדפוס, בצורת אמנות או באמצעי אחר, לפי בחירת הילד. (2) הפעלת זכות זו יכול שתהיה כפופה למגבלות מסוימות ובלבד שהן יהיו כאלה הנקבעות בחוק, והדרושות: א. כדי לשמור על זכויות של אחרים או על שמם הטוב: או ב. כדי לשמור על בטחון לאומי, סדר ציבורי (תקנת הציבור), בריאות הציבור או המוסר.

סעיף 14 (1) המדינות החברות יכבדו את זכות הילד לחופש מחשבה, מצפון ודת. (2) המדינות החברות יכבדו את זכויות ההורים וחובותיהם, ומקום שניתן, את זכויות האפוטרופסים החוקיים לספק הכוונה לילד במימוש זכויותיו באופן המתיישב עם התפתחותו הטבעית. (3) החופש לתת ביטוי לדת או לאמונה יהיה כפוף רק למגבלות הנקבעות בחוק והדרושות לשמירה על בטיחות, סדר, בריאות הציבור או המוסר, או על זכויות היסוד והחירויות של הזולת.

סעיף 15 (1) המדינות החברות מכירות בזכויות הילד לחופש התאגדות ולחופש התקהלות שלווה. (2) לא יוטלו מגבלות על מימוש על זכויות כאמור, זולת אלה המוטלות על פי חוק והנחוצות בחברה דמוקרטית למען בטחון לאומי או סדר ציבורי (תקנת הציבור(שמירה על בריאות הציבור או על המוסר, או שמירה על זכויות וחירויות הזולת.

סעיף 16 (1) ילד לא יהא נתון להתערבות שרירותית או בלתי חוקית בפרטיותו, משפחתו, ביתו או תכתובתו, ואף לא לפגיעות שלא כחוק בכבודו ובשמו הטוב. (2) לילד זכות להגנת החוק כנגד התערבות או פגיעות כאמור.

סעיף 17 המדינות החברות מכירות בחשיבות תפקידם של אמצעי התקשורת ההמוניים ויבטיחו כי לילד תהיה גישה למידע ולחומר ממגוון מקורות לאומיים ובינלאומיים, במיוחד אלה הנועדים לקידומו החברתי, הרוחני והמוסרי, ולבריאותו הגופנית והנפשית. לצורך זה, יהא על המדינות החברות: א. לעודד את אמצעי התקשורת המוניים להפיץ מידע וחומר המועילים לילד מבחינה חברתית ותרבותית, ברוח סעיף 29: ב. לעודד שיתוף פעולה בינלאומי בהפקת מידע וחומר כאמור, חילופו והפצתו, מתוך מיגוון מקורות תרבותיים, לאומיים ובינלאומיים: ג. לעודד הפקת ספרי ילדים והפצתם: ד. לעודד את אמצעי התקשורת ההמוניים להקדיש תשומת לב מיוחדת לצרכיו הלשוניים של ילד שהוא שייך לקבוצת מיעוט או שהוא מילדי המקום המקוריים: ה. לעודד פיתוח קווי הנחיה מתאימים להגנת הילד מפני מידע וחומר העלולים לזיק לו, בשים לב להוראות סעיפים 13 ו- 18.

סעיף 18 (1) המדינות החברות יעשו כמיטב מאמציהן להבטיח הכה בעיקרון כי לשני ההורים אחריות משותפת לגידול הילד והתפתחותו. להורים, או לפני העניין, לאפוטרופסים החוקיים, אחריות בסיסית לגידול הילד והתפתחותו. בראש מעייניהן תעמוד טובתו של הילד. (2) על-מנת להבטיח ולקדם את הזכויות המפורטות באמנה זאת, תנו מדינות חברות סיוע נאות להורים ולאפוטרופסים חוקים בביצוע מטלותיהם החינוכיות, ויבטיחו את פיתוחם של מוסדות, שירותים ומיתקנים לטיפול בילד. (3) המדינות החברות ינקטו צעדים מתאימים להבטיח כי לילדי הורים עובדים תהא הזכות ליהנות משירותי טיפול בילד ומיתקנים המגיעים להם.

סעיף 19 (1) המדינות החברות ינקטו אמצעים תחיקתיים, מינהליים, חברתיים וחינוכיים מתאימים, על-מנת להגן על הילד מפני אלימות גופנית או נפשית לסוגיהן, ומפני חבלה, פציעה או שימוש לרעה, הזנחה או טיפול רשלני, ניצול את התעללות, ניצול לרבות מיני, שעה שהוא נתון בטיפול הורים, אפוטרופסים חוקיים או אדם אחר המופקד על הטיפול בו. (2) אמצעי הגנה כאמור ראוי כי יכלו, מקום שמתאים, נהלים יעילים ליצירת תוכניות חברתיות הנועדות לספק תמיכה הדרושה לילד ולמופקדים על הטיפול בו, וכן לצורות אחרות של מניעה, ולזיהוי דיווח, העברה, חקירה, טיפול ומעקב של מקרי התעללות בילד כמתואר לעיל, ולפי העניין למעורבות שיפוטית.

סעיף 20 (1) ילד אשר באורח זמני או קבוע נשללה ממנו סביבתו המשפחתית, או אשר מירב טובתו מחייב כי לא יושאר בסביבה זו, יהיה זכאי להגנה מיוחדת ולסיוע מצד המדינה.
(2) המדינות החברות יבטיחו בהתאם לדיניהם הלאומיים טיפול חלופי לילד כאמור. (3) טיפול כאמור יכול לכלול, בין היתר, השמה באומנות, "קאפאלה" לפי דיני האיסלם, אימוץ, או לפי הצורך, השמה במוסדות מתאימים לטיפול בילדים. שעה שבוחנים פתרונות, ראוי לשים לב לרציות שברצף חינוכו של ילד, וכן לרקעו האתני, הדתי, התרבותי והלשוני.

סעיף 21 מדינות חברות המכירות בשיטת האימוץ ו/או מתירים אותה יבטיחו כי טובת הילד תהיה השיקול המכריע וכן: א. יבטיחו כי אימוץ הילד יאושר רק ע"י רשויות מוסמכות הקובעות, בהתאם לחוק ולנהלים ישימים, ועל יסוד מידע שייך ואמין, כי ניתן לאשר את האימוץ בשים לב למעמד הילד כלפי הוריו, קרוביו ואפוטרופסיו החוקיים, וכי האנשים הנוגעים בדבר הסכימו מתוך ידיעה מלאה לאימוץ, על יסוד התייעצות במדיה שתידרש. ב. יכירו כי אימוץ בין-ארצי יישקל באמצעי חילופי לטיפול בילד, מקום שלא ניתן לשים את הילד במשפחה אומנת או מאמצת, או להסדיר לו טיפול נאות במדינת מוצאו. ג. יבטיחו כי ילד המועמד לאימוץ בין-ארצי יהנה מהבטחונות ותנאים ברמה זהה לאלה הקיימים באימוץ פנימי. ד. ינקטו בכל האמצעים הנאותים כדי להבטיח כי סידור הילד באימוץ בין-ארצי לא יביא לרווח כספי בלתי הוגן עבור המעורבים בכך. ה. יפעלו, מקום שמתאים, לקידום היעדים המפורטים בסעיף זה ע"י קביעת הסדרים או הסכמים דו-צדדיים או רב-צדדיים וישתדלו במסגרת זו להבטיח כי השמת הילד בארץ אחרת תבוצע ע"י רשויות או מוסדות מוסמכים.

סעיף 22 (1) מדינות חברות ינקטו אמצעים מתאימים להבטיח כי ילד המבקש מעמד של פליט או הנחשב כפליט בהתאם לחוקים ולנהלים בינלאומיים או מקומיים יוכל, בין אם הוא מלווה ע"י הוריו או ע"י אדם אחר, בין אם לאו, לקבל הגנה מתאימה וסיוע הומניטרי, תוך מיצוי זכויות מתאימות המפורטות באמנה זו ובמסמכים הומניטריים שהמדינות האמורות הן צד להם.
(2) למטרה זו יתרמו המדינות החברות את חלקן כראוי בעיניהן למאמצי האומות המאוחדות וארגונים בין-ממשלתיים או לא-ממשלתיים מוסמכים אחרים המשתפים פעולה באומות המאוחדות כדי להגן על ילד כאמור, ולסייע לו, ולהתחקות אחרי הוריו או בני משפחה אחרים של ילד פליט על-מנת לקבל מידע הדרוש לאיחודו מחדש עם משפחתו. במקרים שלא נמצאו הורים או בני משפחה אחרים, תינתן לילד הגנה כלכל ילד אחר אשר סביבתו המשפחתית נשללה ממנו מכל סיבה שהיא, זמנית או לצמיתות, כמפורט באמנה זו.

סעיף 23 (1) המדינות החברות מכירות בזכותו של ילד שכושרו הנפשי או הגופני לקוי ליהנות מחיים מלאים והוגנים בתנאים המבטיחים כבוד, מקדמים עצמאות ומקבילים על השתתפותו הפעילה של הילד בחיי הקהילה. (2) המדינות החברות מכירות בזכותו של ילד הלוקה בכושרו המיוחד לטיפול מיוחד וידאגו, במסגרת המשאבים הזמינים, להעניק לילד ולאחראים לטיפול, את הסיוע המבוקש המתאים למצב הילד ולתנאי קיומם של ההורים או של אנשים אחרים המטפלים בילד. (3) מתוך הכרה בדרישות מיוחדות של ילד הלוקה בכושרו יינתן הסיוע המוענק בהתאם לס"ק 2 חינם כל אימת שאפשר, תוך התחשבות משאביהם הפיננסיים של ההורים או של אחרים המטפלים בילד, סיוע כאמור שתוכנן באופן שיבטיח לילד הלוקה בכושרו קבלת חינוך, וגישה אפקטיבית לשירותי בריאות, שיקום, הכשרה לתעסוקה והזדמנויות בילוי, בדרך העשויה להוביל להשתלבות הילד בחברה ולהתפתחותו האישית המלאה, לרבות תרבותית ורוחנית, במידה

המרבית. (4) המדינות החברות יקדמו, ברוח שיתוף הפעולה הבינלאומי, חילופי מידע מתאים הרפואה המונעת והטיפול הרפואי, הפסיכולוגי והפונקציונלי בילדים הלוקים בכושרם, לרבות הפצת מידע בדבר שיטות שיקום, חינוך ושירותי הוראה והכוונה מקצועית, וגישה למידע זה, במטרה לאפשר למדינות חברות לשפר את יכולתן ומיומנותן ולהרחיב את ניסיונן בתחומים אלה. תשומת-לב מיוחדת תינתן בהקשר זה לצרכיהן של ארצות מתפתחות.

סעיף 24 (1) המדינות החברות מכירות בזכותו של כל ילד ליהנות מבריאות ברמה הגבוהה ביותר הניתנת להשגה ולאמצעים לטיפול במחלות ושיקום הבריאות. המדינות החברות ישתדלו להבטיח כי משום ילד לא תישלל הגישה לשירותי טיפול ובריאות. (2) המדינות החברות יפעלו למימושה המלא של זכות כאמור, ובמיוחד ינקטו אמצעים על-מנת: א. להקטין תמותת תינוקות וילדים; ב. להבטיח אספקת סיוע רפואי חיוני וטיפול בריאותי לכל ילד תוך דגש על פיתוח טיפול רפואי ראשוני; ג. להאבק במחלות ובתת-תזונה, לרבות במסגרת טיפול רפואי ראשוני, בין היתר, באמצעות יישום טכנולוגיה זמינה והספקת מזון מתאים ומזין ומי שתייה נקיים, תוך התחשבות בסכנות ובסיכונים הכרוכים בזיהום סביבתי; ד. להבטיח שירותי בריאות נאותים לאמהות, לפני הלידה ואחריה; ה. להבטיח כי כל מגזרי החברה, במיוחד הורים וילדים, זוכים למידע, לחינוך ולסיוע ביישום מידע בסיסי על בריאות הילד והזנתו, היתרונות שבהנקה, בהיגיינה וסניטציה סביבתית, ובמניעת תאונות; ו. לפתח שירותי רפואה מונעת, הדרכה להורים וכן חינוך לתכנון המשפחה ושירותים לתכנון זה. (3) המדינות החברות ינקטו אמצעים יעילים ונאותים לביטול נוהגים מסורתיים המזיקים לבריאותם של ילדים. (4) המדינות החברות מתחייבות לקדם ולעודד שיתוף פעולה בינלאומי במטרה להשיג בהדרגה מימוש מלא לזכות המוכרת בסעיף זה. בהקשר זה תינתן תשומת-לב מיוחדת לצרכיהן של ארצות מתפתחות.

סעיף 25 המדינות החברות מכירות בזכות הילד המושם על ידי רשויות מוסמכות לצרוך סיעוד או טיפול בבריאותו הגופנית או הנפשית, לביקורת תקופתית של הטיפול הניתן לו ושל שאר הנסיבות הנוגעות להשמתו כאמור

סעיף 26 (1) המדינות החברות יכירו בזכותו של ילד ליהנות מבטחון סוציאלי, לרבות ביטוח סוציאלי, וינקטו אמצעים להשיג את מימושה המלא של זכות זו בהתאם לדיניהן הלאומיים.
(2) יש להעניק הטבות כאמור מקום שראוי, תוך התחשבות במשאבי הילד, במצבו ובמצב האנשים האחראיים למחייתו וכן בשיקולים אחרים הנוגעים לבקשת הטבות המוגשת ע״י הילד או מטעמו.

סעיף 27 (1) המדינות החברות המכירות בזכותו של כל ילד לרמת חיים ההולמת את התפתחותו הגופנית, הנפשית, הרוחנית, המוסרית והחברתית. (2) להורי הילד או לאחרים האחראים לו האחריות הראשונית להבטיח, ככל המאפשרים יכולים ואמצעיהם הכספיים, את תנאי המחיה הנדרשים להתפתחות הילד. (3) המדינות החברות, בהתאם לתנאיהן הלאומיים ואמצעיהן, ינקטו צעדים נאותים לסייע להורים ולאחראים לילד לממש זכות זו, ויספקו במקרה הצורך עזרה חומרית ותוכניות סיוע, במיוחד באשר לתזונה, ביגוד ודיור. (4) המדינות החברות ינקטו צעדים נאותים להבטיח גביית מזונות עבור הילד מאת הוריו או מאת אנשים אחרים הנושאים באחריות כספית לגביו, הן בתחום המדינה והחברה, והן מחוצה לה. מקום שאדם הנושא באחריות כספית לילד מתגורר במדינה אחרת מזו של הילד, יקדמו המדינות החברות הצטרפות להסכמים בינלאומיים או התקשרות בהסכמים כאלה וכן קביעת הסדרים נאותים אחרים.

סעיף 28 (1) המדינות החברות מכירות בזכותו של הילד לחינוך ומתוך כוונה להשיג זכות זו בהדרגה, על בסיס הזדמנות שווה: א. ידאגו כי יהיה חינוך יסודי חובה חינם פתוח לכל; ב. יעודדו את פיתוחן של צורות שונות של חינוך תיכון, לרבות חינוך כללי ומקצועי, יעשו אותן זמינות ונגישות עבור כל ילד, וינקטו צעדים מתאימים כגון הנהגת חינוך חינם והגשת סיוע כספי במקרה הצורך; ג. ידאגו לכך בכל האמצעים המתאימים כי השכלה גבוהה תהיה נגישה לכל על בסיס של כשירות; ד. ידאגו לכך כי מידע והדרכה חינוכיים ומקצועיים יהיו זמינים ונגישים לכל ילד; ה. ינקטו אמצעים לעידוד ביקור סדיר בבתי ספר ולהקטנת שיעור הנשירה. (2) המדינות החברות ינקטו אמצעים נאותים להבטיח כי המשמעת בבתי הספר תונהג באופן ההולם את כבוד הילד, ובהתאם לאמנה זו. (3) המדינות החברות יקדמו ויעודדו שיתוף פעולה בינלאומי בעניינים הנוגעים לחינוך, במיוחד כדי לתרום לביעור הבערות והאנאלפביתיות בעולם כולו, ולהקל על הגישה לידע מדעי טכני ולשיטות הוראה מודרניות. בהקשר זה תינתן תשומת לב מיוחדת לצרכיהן של ארצות מתפתחות.

סעיף 29 (1) המדינות החברות מסמיכות כי חינוך הילד יכוון: א. לפיתוח אישיות הילד, כשרונותיו ויכולתו הגופנית על למיציים המלא; ב. לפיתוח יחס כבוד לזכויות האדם ולחרויות היסוד, ולעקרונות הגלומים במגילת האומות המאוחדות; ג. לפיתוח יחס כבוד להורי הילד, לזהותו התרבותית, ללשונו וכן לערכיה הלאומיים של הארץ בה מתגורר הילד, לארץ מוצאו ולתרבויות שונות מתרבותו הוא; ד. להכנת הילד לחיי אחריות בחברה חופשית ברוח הבנה, שלום, סובלנות, שוויון המינים וידידות בין כל העמים, קבוצות אתניות, לאומיות ודתיות, ואנשים שהם מילידי המקום המקוריים. ה. לפתח יחס כבוד לסביבה הטבעית. (2) שום חלק מסעיף זה או מסעיף 28 לא יפורש כעילה לפגוע בחופש יחידים וגופים לכונן ולהנחות מוסדות חינוכיים, בכפוף לעקרונות המפורטים בס״ק 1 לסעיף זה ולדרישות כי החינוך הניתן במוסדות אלה יעמוד באמות מידה מינימליות, כפי שתיקבענה ע״י המדינה.

סעיף 30 במדינות שבהן קיימים מיעוטים אתניים, דתיים, או לשוניים או אנשים שהם מילידי המקום המקוריים, אין לשלול מילד השייך למיעוט כאמור או שהוא מילידי המקום את הזכות ליהנות מתרבותו, להצהיר על דתו ולקיים את מצוותיה, או להשתמש בשפתו הוא.

סעיף 31 (1) המדינות החברות מכירות בזכותו של ילד למנוחה, לשעות פנאי, לעסוק בפעילויות משחק ונופש והתאימות לגילו, ולהשתתף כאוות נפשו בחיי התרבות ובאמנויות. (2) מדינות חברות יכבדו ויקדמו את זכותו של הילד להשתתף ללא סייג בחיי תרבות ואמנות וידאגו ליצירת הזדמנויות מתאימות ושוות לפעילות תרבותית, אמנותית מנפשת ומבדרת.

סעיף 32 (1) המדינות החברות מכירות בזכות של הילד להיות מוגן מפני ניצול כלכלי ומפני ביצוע עבודה העלולה להיות הרת סכנות או לפגוע בחינוך הילד או להזיק לבריאותו או להתפתחותו הגופנית, הנפשית, הרוחנית, המוסרית או החברתית. (2) המדינות החברות ינקטו צעדים תחיקתיים, מינהליים, חברתיים וחינוכיים להבטחת הגשמתו של סעיף זה. למטרה זו ומתוך התייחסות להוראות מסמכים בינלאומיים אחרים, הנוגעים בדבר, ידאגו המדינות החברות במיוחד: א. לקבוע גיל מינימלי או גילים מינימליים להעסקה בעבודה; ב. לקבוע תקנות מתאימות בעניין שאות ותנאי העסקה; ג. לקבוע עונשים מתאימים או סנקציות אחרות כדי להבטיח אכיפה יעילה של סעיף זה.

סעיף 33 מדינות חברות ינקטו צעדים מתאימים, לרבות אמצעים תחיקתיים, מינהליים, חברתיים וחינוכיים כדי להגן על ילדים מפני שימוש בלתי חוקי בסמים נרקוטיים וחומרים פסיכוטרופיים כמפורט באמנות בינלאומיות הנוגעות לעניין, ולמנוע ניצול ילדים בייצור ובסחר בלתי חוקיים של חומרים כאמור.

סעיף 34 המדינות החברות מקבלות על עצמן להגן על הילד מפני ניצול מיני ותקיפה מינית לצורותיהם. לצורך זה ינקטו המדינות החברות במיוחד אמצעים מתאימים במישור הלאומי, הדו-צדדי על-מנת למנוע: א. הדחת ילד או כפייתו לעסוק בפעילות מינית בלתי חוקית כלשהי: ב. שימוש בילדים לשם ניצול בזנות או בעיסוק מיני בלתי-חוקי אחר: ג. שימוש בילדים לשם ניצול בהצגות פורנוגרפיות או בחומר פורנוגרפי.

סעיף 35 המדינות החברות ינקטו אמצעים מתאימים במישור הלאומי, הדו-צדדי והרב-צדדי, על-מנת למנוע חטיפה, מכירה או סחר של ילדים לכל מטרה או בכל צורה שהיא.

סעיף 36 המדינות החברות יגנו על הילד מפני כל צורה אחרת של ניצול המהווה פגיעה בתחום בתחומי רווחת ילד.

סעיף 37 המדינות החברות יבטיחו כי: א. ילד לא יועמד בפני עינויים או בפני טיפול או עונש אחרים אכזריים, בלתי-אנושיים או משפילים. לא יוטל עונש אחרים אכזריים, בלתי-אנושיים או משפילים. לא יוטל עונש מוות, אף לא מאסר עולם בלא אפשרות שחרור, עבור עברות שנעברו על ידי אנשים שטרם מלאו להם שמונה-עשרה שנים; ב. לא יישלל החופש מילד שלא כדין או באופן שרירותי, מעצרו, חבישתו או מאסרו של ילד יהיו בהתאם לחוק וישמשו רק כאמצעי אחרון ולפרק זמן מתאים הקצר ביותר; ג. ילד שהחופש נשלל ממנו ינהגו בו באנושיות ותוך כיבוד אישיותו כבן אדם ובאופן המתחשב בצרכיהם של בני גילו. במיוחד, ילד שהחופש נשלל ממנו יופרד מן הבוגרים, אלא אם כן מצריכה טובת הילד שלא לעשות כן, ותינתן לו הזכות לשמור על קשר עם משפחתו על ידי התכתבות וביקורים, למעט בנסיבות חריגות; ד. לילד שחופש נשלל ממנו תהיה הזכות לגישה מהירה לעזרה משפטית או לעזרה מתאימה אחרת. כן תעמוד לו הזכות לערער על חוקיות שלילת חופשו בפני בית משפט או רשות מוסמכת אחרת, עצמאית וחסרת משוא-פנים, ולקבלת החלטה מהירה בהליך כאמור.

סעיף 38 (1) המדינות החברות מקבלות על עצמן לכבד ולהבטיח כי יכובדו כללים של חוק הומניטרי בינלאומי החלים עליהן במצבים שלל מאבק מזוין, והנוגעים לילד. (2) המדינות החברות ינקטו בכל צעד אפשרי כדי להבטיח כי אנשים שטרם מלאו להם חמש-עשרה שנים לא ייטלו חלק ישיר במעשי איבה. (3) מדינות חברות ימנעו מלגייס אדם שטרם מלאו לו מחש-עשרה שנים לכוחותיהם המזוינים. בבואן לגייס אנשים שמלאו להם חמש-עשרה שנים אך טרם מלאו להם שמונה-עשרה שנים, ישתדלו המדינות החברות לתת קדימות למבוגרים יותר. (4) בהתאם למחויבותן על- פי החוק ההומניטרי הבינלאומי להגן על אוכלוסייה אזרחית במהלך מאבקים מזוינים, ינקטו המדינות החברות כל צעד אפשרי כדי להבטיח הגנה וטיפול לילדים הנפגעים על ידי מאבק מזוין.

סעיף 39 מדינות חברות ינקטו בכל האמצעים הנאותים כדי להבטיח שיקום גופני ופסיכולוגי ושילוב מחדש בחברה לילד שרוי במצוק, בשל כל צורה של הזנחה. ניצול, או התעללות, עינויים או

צורות אחרות של יחס או ענישה אכזריים, בלתי-אנושיים, או משפילים, או מאבקים מזוינים, שיקום ושילוב מחדש כאמור יעשו בסביבה המטפחת או בריאות הילד וכבודו העצמי.

סעיף 40 (1) המדינות החברות מכירות בזכותו של ילד אשר נטען כי הפר את דיני העונשין, או הואשם בהפרתם או נקבע כי הפר אותם, להיות מטופל באופן המתיישב עם תחושת כבודו של הילד וערכו העצמי, המחזק את הכבוד שהוא רוכש לזכויות האדם ולחירויות הבסיסיות של אחרים, תוך התחשבות בגיל הילד ובחיוניות שילובו בחברה ומילוי תפקיד יצירתי בה. (2) למטרה זו, ותוך התחשבות בהוראות המסמכים הבינלאומיים הנוגעים בדבר, יבטיחו המדינות החברות במיוחד כי: א. לא תועלה טענה או אשמה כנגד ילד, או קביעה כי הפר את דיני העונשין בעת מעשה או מחדל שלא היו אסורים ע"י חוק לאומי או בינלאומי בעת עשייתם. ב) ילד אשר נטען כי הפר את דיני העונשין או הואשם בהפרתם, יהיו לו לפחות הערבויות הבאות: I. להיות בחזקת זכאי, כל עוד לא הוכחה אשמתו על-פי דין: II. לקבל ללא דיחוי ובמישרין מידע על האשמות נגדו, ומקום שמתאים, באמצעות הוריו או אפוטרופסיו החוקיים, ולקבל סיוע משפטי או אחר, לפי הצורך, בהכנת הגנתו והצגתה; III. שהעניין יוכרע ללא דיחוי ע"י רשות מוסמכת, או גוף שיפוטי, בלתי-תלויים וחסרי משוא פנים, בשימוע הוגן על-דין, בסיוע מתאים משפטי או אחר, ובמיוחד תוך התחשבות בגילו ובמצבו, בנוכחות הוריו או אפוטרופסיו החוקיים, אלא אם כן ייחשב הדבר שלא לטובתו של הילד; IV. שלא להיאלץ לתת עדות או להודות באשמה: לחקור, או לדרוש כי ייחקרו, עדים עוינים, ולהשיג את השתתפותם וחקירתם של עדים מטעמו בתנאי שוויון; V. הסתבר כי הפר את דיני העונשין, להביא לעיון מחדש בהחלטה זו ובאמצעים הנקוטים בעקבותיה ע"י רשות מוסמכת או גוף שיפוטי בלתי-תלויים וחסרי משוא- פנים, על-פי דין; VI. מקום שאין ביכולתו של הילד להבין או לדבר בשפה בה משתמשים, להסתייע במתורגמן חינם אין כסף; VII. בכל שלבי ההליכים, תכובד פרטיות הילד במלואה. (3) המדינות החברות ישאפו לקדם קביעת חוקים, נהלים, רשויות ומוסדות הנועדים במיוחד לילדים אשר נטען כי הפרו את דיני העונשין, או הואשמו בהפרתם, או נקבע כי הפרו אותם, ובפרט: א. קביעת גיל מזערי שמתחתיו יוחזקו ילדים כחסרי יכולת להפר את דיני העונשין; ב. מקום שרצוי ומתאים, אמצעים לטיפול בילדים כאמור מבלי להיזקק להליכים שיפוטיים, ובלבד שזכויות האדם ואמצעי הגנה משפטיים יכובדו במלואם. (4) מגוון סידורים, כגון טיפול, צווי הכוונה והשגחה, ייעוץ, מבחן, טיפול אומן, חינוך ותוכניות הכשרה מקצועיות וחלופות אחרות לטיפול מוסדי יהיו זמניים על-מנת להבטיח כי ילדים יטופלו באופן העולה בקנה אחד עם רווחתם ושהוא יחס הן למצבם והן לעבירה שנעברה.

סעיף 41 אין באמנה זו כדי לפגוע בהוראות העשויות להיות יעילות למימוש זכויות הילד, ואשר יכולות להיכלל: א. בחוק מחוקי מדינה חברה: או ב. במשפט הבינלאומי כפי שהוא בתוקף באותה מדינה.